

Zlatko Dukić, novinar i kniževnik

Nad umjetničkom fotografijom Ozrena Božanovića "Tako to rade majstori"

Kad god bismo se susreli sa umjetničkom fotografijom Ozrena Božanovića, ma kako (bespotrebno?) rijetko to bilo, mogli smo računati na to da nas očekuje – doživljaj. Vrijedan doživljaj... I to iz bar dva dežurna, dakle neizbježna razloga: ponudiće nam se nešto novo, dotad neviđeno u Božanovićevom bavljenju umjetničkom fotografijom, a istovremeno bivamo inficirani nestrpljenjem i iščekivanjem da vidimo u čemu će se sastojati, kakvo će biti i šta će nam poručiti to njegovo novodostignuto.

Jedno od mogućih objašnjenja za to što se s Ozrenovim fotografijama ne susrećemo češće, sastoji se, pouzdano se može ustvrditi, u činjenici da je on skloniji više svog vremena, pažnje i energije posvetiti radu s mladim talentima, organizovanju izložbi i drugih vidova aktivnosti i promocije onih koji su tek zagazili u vode umjetničke fotografije i koji iskazuju afinitet prema njoj, nego da se sam stvaralački "troši" u dokazivanju u onome što, zaista, jedino i može onaj za koga odavno nema tajni u umjetničkoj fotografiji. Majstor, dakle.

U slučaju Ozrena Božanovića to "majstor" ima mnogo veće značenje od samo formalnog ili tek titularnog. Ovdje se radi – a ova izložba bi to trebalo da još jednom potvrdi – o tome da izbor radova koji nam je ponuđen, zapravo predstavlja "dokazni materijal" za tvrdnju iz naslova ovog teksta. Da, stvarno, tako to rade i tako to jedino mogu raditi majstori.

Ozren Božanović se u tom svojstvu potvrdio poodavno. U nekim drugim, prošlim, čini se ipak boljim ili bar drugačijim okolnostima, onda kada nije bilo granica, razlika i, čak, rovova u našim odnosima, on je univerzalnu rječitost fotografije i njen umjetnički doživljaj, a potom i širokgrudu prezentaciju, shvatio kao esencijalni čin kreacije, u kome subjektivno ima funkciju osnovne mirođije, a rezultat koji zabilježi objektiv – legitimacija je vrijednosti te mirođije i, naravno, autorskog majstorluka, koji se podrazumijeva i lako i brzo provjerava. Od tih, davnih dana potvrde majstorstva, Božanović se predstavio kao suvereni vladar moćima prepoznavanja detalja, njegovog fokusiranja u centar pažnje i umjetničke obrade – tehničke, estetske, likovne, svejedno da li crno-bijele ili u boji. Tog svojstva se držeći, Ozren je etape svog stvaralačkog razvoja, na određen način podredio i vlastitom zrenju i umjetničkom napretku, ali i zahtjevima vremena i prilika, u kojima se živi i stvara i kojima se valja prilagoditi.

Time rukovođen, on je – da to ilustrujemo konkretnim plodovima stvaralaštva – ovu izložbu i mogao koncipirati kao jednu vrstu sažetka ne svog višedecenijskog rada, jer je tako nešto teško izvodljivo, i tehnički i fizički. Ne, Ozren je ovu izložbu komponovao tako što je iz svog obimnog opusa izdvojio one fotografije, koje su rječiti ilustrator ove faze njegovog zrenja i pripovjedač o plodovima tog zrenja. Lako se u to uvjeriti iole pažljivijim zagledanjem i, naravno, razmišljanjem o umjetničkim dometima ove izložbe.

Pogledajmo, recimo, plodove Ozrenove davnašnje inspiracije, čak neskrivene preokupacije – drevne zidine. Nezavisno od toga da li je riječ o Dubrovniku, Rovinju, Mostaru ili Srebreniku, zidine su u Ozrenovoj umjetničkoj percepciji i, naročito, interpretaciji predstavljene kao doživljaj upornosti, trajanja, snage, moći i izdržljivosti. To se u umjetničkoj fotografiji postiže ne samo majstorskim uočavanjem i doživljajem detalja, već najprije iskustvom i znanjem, dakle takvim

baždarenjem oka i objektiva, koje za rezultat ima ono što tzv. običan smrtnik ne može i ne umije vidjeti, ali zna i hoće cijeliti kad mu se predstavi kao umjetničko fotografsko majstorstvo. Ista vrsta Ozrenove intrigantne i najčešće maštovito iskazane vještine i invencije, čeka nas i u motivima poput "Portreta umjetnika", "Alis", "Ovčar" ili "Dječak". Ozren se, i inače, dokazao u portretu i u artističkom oblikovanju ljudskog lika i mimo portreta. Ova četiri primjera, međutim, dovoljna su dokaz uvjerenja da se on nije odrekao svoje stare, neupitne opsesije da je ljudski lik moguće doživjeti kao priču, kao kazivanje, koje se oplemenjuje i kamerom ovjekovječuje. "Sjenka", "Alien" i "Linije" su, uz ostale fotografije, primjeri efektne autorske ekskurzije u apstraktno, koje, međutim, nije zbrdazdolisano, znači nerazumljivo apstraktno, već – univerzalno značajensko. Dovoljno za to da, zagledavši se u ove fotografije, u jednom trenutku zateknemo sami sebe u razmišljanju o tome šta nam ti motivi govore i nije li to što nam govore, unutrašnja poruka, u kojoj prepoznamo i svoje motive, svoje viđenje onoga što fotografije nose. Nevelik izbor od 20 umjetničkih fotografija, načinjen očigledno s pažnjom i s preciznim ciljem, reprezentativan je izbor onoga što je Ozren Božanović – ustvrdiće svako ko ga imalo bolje poznaje – mogao ponuditi iz impresivnog opusa, istkanog u minulim godinama i decenijama. No, opredijelio se upravo za ove fotografije i za ovo kazivanje o sebi – svojim radom. Onako kako, ponovimo to, sasvim priliči dokazanim poklonicima umjetničke fotografije i kako je jedino moguće pokazati da se radi ono što se voli i voli ono što se radi. Onako kako to rade majstori.

Tuzla, 26.12. 2017.